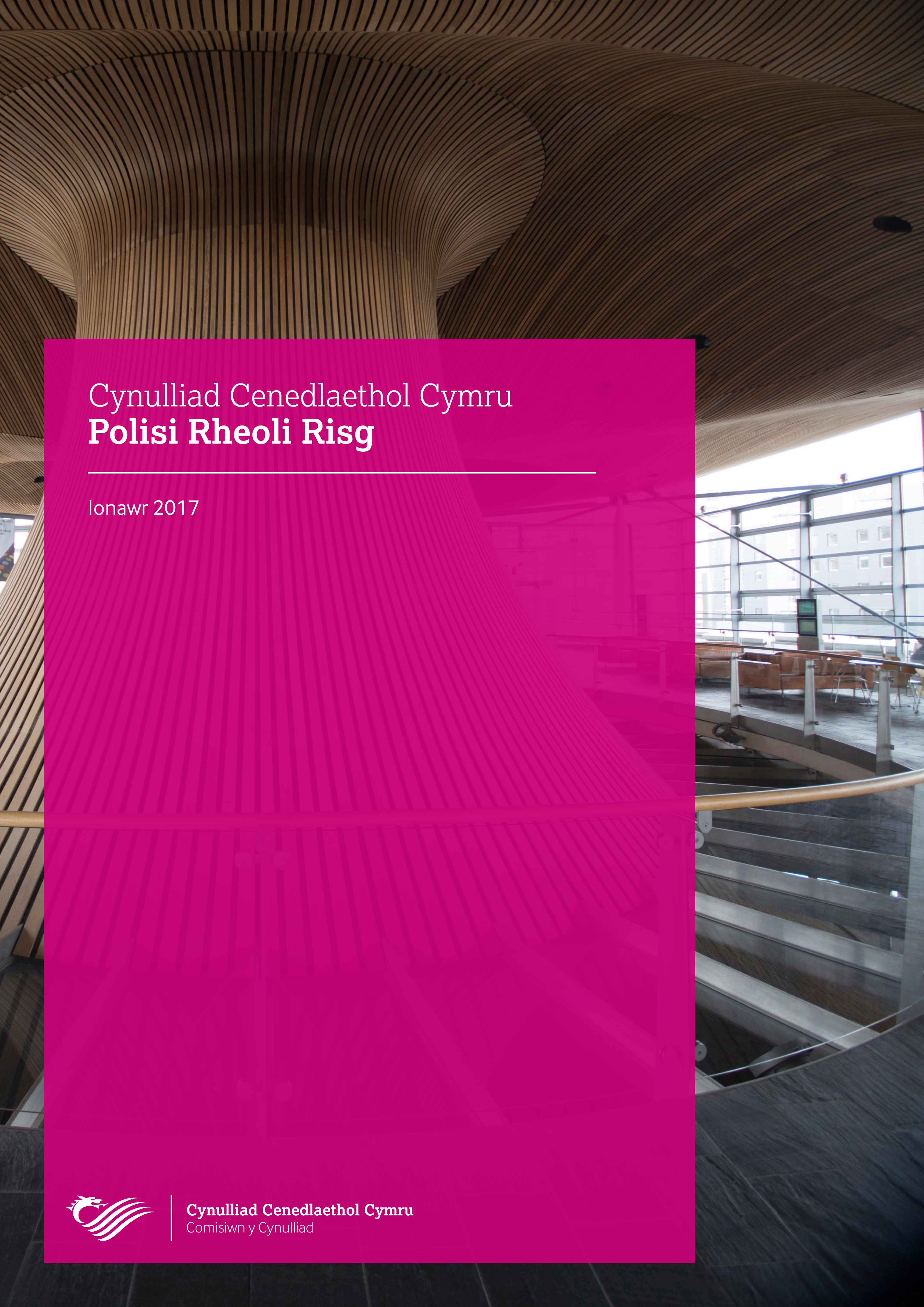

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Polisi Rheoli Risg

Ionawr 2017

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Comisiwn y Cynulliad

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru, i gytuno ar drethi yng Nghymru, ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Gallwch weld copi electronig o'r adroddiad hwn ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol:
www.cynulliad.cymru

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael mewn fformatau hygyrch, gan gynnwys ar ffurf Braille, fersiwn hawdd ei darllen, fersiwn print bras, fersiwn sain a chopi caled drwy gysylltu â ni:

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

Ar-lein: **www.cynulliad.cymru**
E-bost: **cysylltu@cynulliad.cymru**
Ffôn: **0300 200 6565**

Rydym yn croesawu galwadau a wneir drwy wasanaeth Text Relay.

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2017
Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difrïol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Polisi Rheoli Risg

Ionawr 2017

Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Comisiwn y Cynulliad

Cynnwys

Cyflwyniad..1
Diben ac Amcanion y Polisi 2
Rheoli Risg yn ei Gyd-destun 2
Goddefgarwch a Pharodrwydd Risgiau..3
Y Prosesau a'r Trefniadau Allweddol ar gyfer Adrodd yn ôl 4
Rheoli Materion 5
Cyfrifoldebau...5
Canlyniad...5

Cyflwyniad

1. Diffinnir risg fel ansicrwydd canlyniad, p'un a yw'n gyfle cadarnhaol neu'n fygythiad negyddol, gweithredoedd a digwyddiadau[1]. Mae'n rhywbeth a *allai* gael effaith annymunol neu ddymunol ar gyflawni nodau neu amcanion y sefydliad ryw dro yn y dyfodol.

2. Rheoli risg yw'r broses lle mae sefydliad yn nodi ac yn rheoli:

– y bygythiadau sy'n ei wynebu wrth geisio cyflawni ei nodau ac amcanion; ac

– y risgiau y mae'n dymuno eu cymryd i wneud y gorau o gyfleoedd i gyflawni neu ragori ar y nodau ac amcanion hynny.

3. Mae hyn yn cynnwys asesu'r effaith a'r tebygolrwydd y bydd risgiau yn cael eu gwireddu a'r trefniadau i'w lliniaru a'u rheoli. Mae hefyd yn cynnwys deall y rolau a'r cyfrifoldebau i nodi a lliniaru risgiau yn ogystal â llwybrau clir ar gyfer codi risgiau i statws uwch wrth iddynt godi neu gynyddu.

4. Mae rheoli materion hefyd wedi'i gynnwys yn y polisi hwn (gweler paragraffau 32 i 35 isod) i ffurfioli dull corfforaethol y Comisiwn o gasglu gwybodaeth am risgiau sy'n cael eu gwireddu a materion sy'n digwydd.

5. Mae Prif Weithredwr ac uwch reolwyr Comisiwn y Cynulliad (y Comisiwn) wedi ymrwymo i system gadarn o reoli risg sy'n galluogi'r sefydliad i osgoi neu leihau effaith bygythiadau difrifol ac i wneud y gorau o'r cyfleoedd i ddilyn nodau a blaenoriaethau strategol[2].

6. Mae aeddfedrwydd ein dull o reoli risg wedi arwain at nifer o risgiau yn cael eu rheoli'n effeithiol ar lefel gwasanaeth, gan alluogi uwch reolwyr i ganolbwyntio ar reoli a monitro risgiau ar lefel gorfforaethol. Mae eglurder a dealltwriaeth ynghylch pryd y dylid rheoli risg ar lefel gorfforaethol ac mae tystiolaeth bod risgiau a reolir ar bob lefel yn golygu na chânt y risgiau hynny eu gwireddu.

7. Mae archwilwyr y Comisiwn a Phwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Comisiwn y Cynulliad (ACARAC) yn gyson wedi cymeradwyo ein dull cyffredinol o reoli risg ond rydym yn cydnabod nad oes lle i laesu dwylo a byddwn yn parhau i geisio gwella ein prosesau.

8. Adolygir y polisi hwn ar ddechrau pob Cynulliad neu'n amlach, os oes angen, i ymateb i newidiadau mewn amgylchiadau.

9. Caiff y polisi ei ategu gan ddogfen Proses Rheoli Risg sy'n darparu rhagor o fanylion am gyfrifoldebau a phrosesau ar gyfer nodi, asesu, rheoli a monitro risgiau a materion. Caiff y ddogfen honno, a chanllawiau ategol, eu hadolygu wrth i ni gytuno ar newidiadau i'r prosesau a'r gweithdrefnau.

10. Bydd unrhyw adolygiad yn ystyried arfer da cydnabyddedig, y farn ddiweddaraf ar reoli risg a barn ein harchwilwyr.

---

[1] Trysorlys EM, Y Llyfr Oren: Rheoli Risg – Egwyddorion a Chysyniadau

[2] Gellir gweld strategaeth y Comisiwn 2016-21 yn http://www.cynulliad.cymru/cy/abthome/about_us-commission_assembly_administration/abt-commission/Pages/abt-commission.aspx

Diben ac Amcanion y Polisi

11. Mae'r polisi hwn yn amlinellu dull y Comisiwn o reoli risg o fewn cyd-destun ein trefniadau llywodraethu corfforaethol. Mae'n disgrifio ein goddefgarwch a'n parodrwydd i gymryd risg, ein cyfrifoldebau ar gyfer gweithredu'r polisi, manylion prosesau allweddol, ynghyd â threfniadau adrodd yn ôl, a chanlyniadau disgwyliedig.

12. Mae'r polisi hefyd yn amlinellu'r dull corfforaethol o reoli materion, gan nodi sut y dylai meysydd gwasanaeth bennu meini prawf ar gyfer casglu materion a'u codi i statws uwch. Mae hyn yn unol â Strategaeth y Comisiwn 2016-21[3] sy'n nodi "lle nad yw pethau'n mynd yn dda, byddwn yn dangos beth rydym wedi'i ddysgu a'i wneud, rhag bod yr un peth yn digwydd eto".

13. Mae mabwysiadu'r polisi hwn yn ein helpu i gynnal diwylliant lle byddwn yn ceisio nodi, dadansoddi, rheoli a monitro yn barhaus ac yn gyson y risgiau y byddwn yn eu hwynebu ac i gael y mwyaf o'r cyfleoedd posibl i wella ein perfformiad ar lefel gwasanaeth, lefel gorfforaethol, lefel rhaglenni a lefel prosiectau ym mhob rhan o'r Comisiwn. Mae hefyd yn sicrhau bod prosesau a sianelau cyfathrebu effeithiol ar waith i alluogi'r holl staff i nodi risgiau, materion a chyfleoedd a'u codi i statws uwch fel y bo hynny'n briodol. Mae'n ein galluogi i sicrhau yr ymdrinnir â phroblemau yn gynnar, cyn iddynt ddod yn fater sylweddol posibl ac i ddysgu o brofiadau o risgiau sydd wedi'u gwireddu neu faterion sydd wedi digwydd.

Rheoli Risg yn ei Gyd-destun

14. Mae llywodraethu da yn ganolog i weithredu effeithiol mewn unrhyw sefydliad ac mae rheoli risg yn rhan annatod o lywodraethu da. Drwy ddefnyddio'r wybodaeth ynghylch y diwylliant neu'r amgylchedd y mae'r sefydliad yn gweithredu ynddo a'i oddefgarwch a pharodrwydd i gymryd risg, gellir rheoli'r risgiau i gefnogi a sicrhau nodau ac amcanion y sefydliad. Mae a wnelo hyn gymaint ag ecsploetio cyfleoedd a chefnogi gwelliant parhaus ag atal problemau posibl neu leihau eu heffaith.

15. I'r Comisiwn, mae hyn yn golygu bod nodi a rheoli'r risgiau yn effeithiol gydag effaith gadarnhaol a negyddol yn allweddol i gyflawni nodau'r Pumed Cynulliad: i ddarparu cefnogaeth seneddol o'r radd flaenaf; i ymgysylltu â phobl Cymru a hyrwyddo'r Cynulliad; ac i ddefnyddio adnoddau yn ddoeth.

16. Mae'r Comisiwn wedi ymrwymo i sicrhau dull rhagweithiol i nodi a rheoli risgiau sydd wedi'i gynnwys yn ein fframwaith llywodraethu corfforaethol. Ceir manylion y fframwaith hwnnw ar dudalennau Llywodraethu Corfforaethol y Comisiwn y Rhyngrwyd[4]. Mae angen i ni nodi a rheoli ein risgiau mewn ffordd systematig ac â ffocws er mwyn sicrhau bod adnoddau yn cael eu defnyddio yn y ffordd orau a'n bod yn treulio ein hamser yn gwneud gwahaniaeth cadarnhaol.

[3]Gellir gweld strategaeth y Comisiwn 2016-21 yn http://www.cynulliad.cymru/cy/abthome/about_us-commission_assembly_administration/abt-commission/Pages/abt-commission.aspx

[4]Gellir gweld Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol y Comisiwn yn http://www.cynulliad.cymru/cy/abthome/about_us-commission_assembly_administration/abt-commission/Pages/abt-commission.aspx

17. Mae fframweithiau llywodraethu, strategaethau a pholisïau eraill y Comisiwn hefyd yn rhoi arweiniad ar nodi a rheoli risgiau penodol, gan gynnwys:

- Strategaethau Caffael o ran risgiau masnachol, gan sicrhau bod gan bob strategaeth contract asesiad risg manwl gyda mesurau priodol i liniaru'r risgiau a nodwyd; ac
- y Fframwaith Llywodraethu Gwybodaeth o ran risgiau gwybodaeth.

18. Mae Canllawiau Rheoli Prosiect Corfforaethol y Comisiwn hefyd yn cynnwys rhagor o fanylion am nodi a chasglu risgiau prosiect.

19. Mae Polisi Parhad Busnes y Comisiwn yn helpu i gryfhau ein gwydnwch drwy ein helpu i leihau'r effaith ar y sefydliad os caiff risg ei wireddu neu os yw mater yn digwydd. Mae'n rhoi'r gallu i sicrhau bod cyn lleied o darfu â phosibl ar wasanaethau a'r gallu i adfer yn gyflym ac yn effeithiol.

Goddefgarwch a Pharodrwydd Risgiau

20. Mae pob un ohonom yn cymryd risgiau yn ein bywydau bob dydd, ac rydym yn goddef neu'n cymryd y rhan fwyaf ohonynt heb feddwl rhyw lawer. Mae goddefgarwch a pharodrwydd sefydliad i gymryd risg yn dibynnu ar ei faint, pa mor gymhleth ydyw a'r amgylchedd y mae'n gweithredu ynddo.

21. Er bod y Comisiwn yn sefydliad cymharol fach, rydym yn darparu set amrywiol o wasanaethau ac mae gennym broffil cyhoeddus sy'n gyson uchel. Felly, mae angen i ni ddeall y terfynau o faint o risg y dylem oddef neu gymryd er mwyn cyflawni ein nodau, blaenoriaethau ac amcanion. Rydym eisiau cael ein rhybuddio'n fuan ynglŷn â phroblemau posibl, ond rydym hefyd eisiau rhoi hyder i'n staff i gymryd risgiau sydd wedi'u rheoli'n dda lle bo'n briodol.

22. Datblygwyd matrics sgorio i adlewyrchu ein lefelau goddefgarwch a pharodrwydd. Mae'r matrics hwn, y gellir ei weld yn y ddogfen Proses Rheoli Risg, yn rhoi arweiniad ac rydym yn cydnabod y bydd lefelau goddefgarwch a pharodrwydd gwahanol ar gyfer gwahanol fathau o risgiau h.y. risgiau gwasanaeth/gweithredol, strategol/corfforaethol, a rhaglen/prosiect.

23. Mae cael dealltwriaeth glir o'n goddefgarwch a'n parodrwydd i gymryd risg a'n goddefgarwch ohono yn ein helpu i:-

- achub ar gyfleoedd a gwneud penderfyniadau hyddysg;
- nodi adnoddau sy'n cael eu gwastraffu ar risgiau rydym yn barod i'w goddef a'u canolbwyntio ar feysydd lle mae'r risg yn uwch ac yn bwysicach i'r busnes; ac
- egluro uwchben pa drothwy mae angen codi risgiau i statws uwch.

Y Prosesau a'r Trefniadau Allweddol ar gyfer Adrodd yn ôl

24. Mae'n bwysig ein bod yn parhau i nodi risgiau a chyfleoedd posibl i wella a'n bod yn deall sut y maent yn cael eu rheoli. Mae'r cylch ar gyfer ein dull o reoli risg (yn seiliedig ar gyfuniad o Safon Ryngwladol ISO 31000[5] a'r broses fel y'i diffiniwyd gan y safon a gynhyrchwyd gan y Sefydliad Rheoli Risg[6]) fel a ganlyn:

- **Sefydlu cyd-destun** h.y. nodau, blaenoriaethau ac amcanion
- **Nodi'r** risgiau
- **Asesu/mesur** y risgiau
- **Penderfynu ar yr ymateb** i'r risgiau
  - Goddef
  - Trin
  - Trosglwyddo
  - Dileu
- **Cofnodi'r** risgiau
- **Adrodd** yn ôl ar y risgiau

Yn rhedeg drwy'r cylch hwn mae'r angen i **gyfathrebu** a **monitro ac adolygu** y risgiau a nodwyd

25. Thema allweddol sy'n rhedeg drwy'r broses yw'r angen i gyfathrebu â phobl eraill a allai fod ynghlwm yn nodi, asesu a rheoli risgiau ar bob lefel.

26. Cyflwynir adroddiadau cyson ar reoli ein prif risgiau corfforaethol i'r uwch reolwyr, y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr a Phwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Comisiwn y Cynulliad (ACARAC). Gan fod rheoli risgiau yn broses ailadroddol, mae'r adroddiadau hyn yn canolbwyntio ar statws presennol y risgiau a nodwyd, sef yr hyn rydym yn ei wneud ar hyn o bryd i reoli'r risgiau a pha mor ddigonol yw'r dulliau rheoli neu'r cynlluniau wrth gefn sydd ar waith.

27. Bydd uwch reolwyr hefyd yn ystyried y risgiau sy'n ymwneud â phenderfyniadau y gofynnir iddynt eu gwneud. Bydd asesiad o hynny wedi'i gynnwys mewn papurau a gyflwynir iddynt.

28. Bydd Comisiwn y Cynulliad yn cael gwybod, drwy drafodaeth, o unrhyw risgiau sylweddol wrth iddynt godi. Bydd asesiad o risgiau sy'n ymwneud â phenderfyniadau y gofynnir i'r Comisiwn eu gwneud wedi'i gynnwys mewn papurau a gyflwynir iddynt. Bydd y Comisiwn hefyd yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am ystyriaeth ACARAC o'r risgiau, ac mae'r aelodau yn cynnwys y Comisiynydd sy'n gyfrifol am lywodraethu.

29. Bydd Penaethiaid Gwasanaeth yn darparu adroddiadau crynodeb rheolaidd ar reoli risgiau ar lefel gwasanaeth i'w Cyfarwyddwr. Bydd Hyrwyddwyr Risg y meysydd gwasanaeth yn rhoi'r diweddaraf ar symudiadau allweddol o fewn cofrestrau risg mewn cyfarfodydd y Fforwm Rheoli Risg ac yn gwneud cysylltiadau rhwng risgiau a materion sy'n gyffredin i bob gwasanaeth.

5 http://www.iso.org/iso/home/standards/iso31000.htm
6 https://www.theirm.org/

30. Bydd risgiau y mae angen eu codi i lefel gorfforaethol yn cael eu hadrodd i'r Cyfarwyddwr perthnasol a Rheolwr Risg y Comisiwn wrth iddynt gael eu nodi. Bydd y rhain yn cael eu cyflwyno i uwch reolwyr a fydd yn penderfynu a oes angen i'r risgiau gael eu rheoli a'u monitro ar lefel gorfforaethol.

31. Fel Swyddog Cyfrifyddu'r Comisiwn, mae'n ofynnol i'r Prif Weithredwr adrodd yn gyhoeddus yn y Datganiad Llywodraethu blynyddol ar effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu a rheoli risg. Mae hyn hefyd yn golygu casglu sicrwydd ffurfiol yn flynyddol gan Gyfarwyddwyr, Penaethiaid Gwasanaeth, archwilwyr ac ACARAC.

Rheoli Materion

32. Mater yw rhywbeth sydd *yn* digwydd neu sydd eisoes *wedi* digwydd. Mae'n rhywbeth sydd *yn* achosi neu *wedi* achosi effaith ar y gwaith o gyflawni nodau neu amcanion.

33. Rheoli materion yw'r broses lle mae sefydliad yn ymateb i risgiau sy'n cael eu gwireddu a materion sy'n digwydd. Bydd hyn yn cynnwys cynllunio ymateb ar y cyd â'r rhanddeiliaid cywir a chasglu a rhannu'r hyn a ddysgir o'r profiadau hyn.

34. Nid yw'n bosibl pennu meini prawf safonol ar gyfer materion y gellid eu cymhwyso ar draws pob gwasanaeth oherwydd natur amrywiol y gwasanaethau a ddarperir. Bydd pob gwasanaeth neu fwrdd rhaglen/prosiect yn cytuno ar ei feini prawf ei hun ar gyfer casglu materion sy'n seiliedig ar eu heffaith ganfyddedig.

35. Mae’r ddogfen Proses Rheoli Risg yn disgrifio pryd y bydd angen i wybodaeth am faterion gael ei chofnodi’n ffurfiol, y broses ar gyfer casglu’r wybodaeth a lefel y manylion sydd angen ei chofnodi.

Cyfrifoldebau

36. Cyfrifoldeb y Cyfarwyddwyr a’r Penaethiaid Gwasanaeth yw sicrhau bod y Polisi Rheoli Risg a'r prosesau, gan gynnwys y rhai ar gyfer rheoli materion, yn cael eu gweithredu yn eu meysydd gwasanaeth. Bydd Hyrwyddwr Risg yn cefnogi hyn ym mhob maes gwasanaeth. Mae gan bob aelod o staff gyfrifoldeb i gefnogi ac ymwreiddio’r polisi hwn, i nodi a throsglwyddo'r risgiau a materion a dangos eu bod wedi ystyried y risgiau mewn cynigion a/neu benderfyniadau.

Canlyniad

37. Mae mabwysiadu'r dull cynhwysol, rhagweithiol a systematig hwn, gyda chyd-ddealltwriaeth o derminoleg a buddion sefydliadol ac ymrwymiad gan uwch reolwyr, yn ein galluogi i ddatblygu diwylliant o fod yn ymwybodol o risg, ac o ganolbwyntio ar berfformiad a pharodrwydd ymysg yr holl staff i wella pethau.

38. Yr allwedd i lwyddo gyda'r dull hwn yw monitro ac adolygu cyson; cyflwyno adroddiadau amserol a pherthnasol; a gweithredu amserol ar y lefel briodol. Caiff llwyddiant ei fesur drwy sicrwydd ar lefelau amrywiol, gan gynnwys:

– Hyder y Prif Weithredwr, Cyfarwyddwyr ac uwch reolwyr yn y broses, a'r adroddiadau a gânt;

- Ymgysylltiad y Penaethiaid Gwasanaeth, a sicrhau eu bod yn gweld buddion y broses o ran darparu gwasanaethau;
- y staff yn chwarae rhan lawn yn y broses, yn nodi ac yn asesu risgiau;
- tystiolaeth bod risgiau'n cael eu rheoli'n effeithiol - bod y tebygolrwydd o risgiau'n cael eu lleihau a bod eu heffaith yn cael ei lleihau os ydynt yn cael eu gwireddu;
- hyder ACARAC a Chomisiwn y Cynulliad yn y broses; ac
- adolygiad cadarnhaol gan archwiliadau mewnol ac allanol.